

POSTANOWIENIE

Dnia 8 listopada 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Bogumiła Ustjanicz (sprawozdawca)

SSN Karol Weitz

w sprawie z powództwa (...) Bank (...) Spółki Akcyjnej w W.
przeciwko E. Z.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 8 listopada 2018 r.,

zażalenia pozwanej

na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 22 listopada 2017 r., sygn. akt I ACa
(...),

**oddala zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym sprawę.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 16 maja 2017 r. oddalił powództwo (...) Banku (...) S.A. w W. o zapłatę przez pozwaną E. Z. kwoty 158 101,71 zł z umownymi odsetkami od kwoty 120 692,02 zł od dnia 26 lipca 2016 r.

Po rozpoznaniu sprawy na skutek apelacji powódki Sąd Apelacyjny w [...]. zaskarżonym wyrokiem uchylił wyrok Sądu Okręgowego i przekazał mu sprawę do ponownego rozpoznania. Podał, że strony zawarły w dniu 2 lutego 2007 r. umowę o kredyt gotówkowy A. na cele konsumpcyjne w wysokości 200 000 zł na okres 98 miesięcy. Zostało ustalone, że kredytodawca może wypowiedzieć kredyt między

innymi w przypadku zaległości w spłacie dwóch pełnych rat kredytu, za co najmniej dwa pełne okresy płatności, a termin wypowiedzenia wynosi 30 dni. W następnym dniu po upływie tego terminu całe zadłużenie wraz z odsetkami, stanie się zadłużeniem przeterminowanym i wymagalnym. Zabezpieczeniem kredytu była hipoteka zwykła i kaucyjna ustanowiona na nieruchomości położonej w K. W dniu 24 czerwca 2010 r. strony zawarły ugodę dotyczącą spłaty kredytu, która miała nastąpić w 58 równych ratach, poczynsz od sierpnia 2010 r., zastrzegły uprawnienie powódce do wypowiedzenia kredytu i warunków spłaty objętych ugodą, a po upływie terminu wypowiedzenia pozostała część zadłużenia stanie się zadłużeniem przeterminowanym i wymagalnym. Pozostałych warunków umowy nie zmieniono. W dniu 29 grudnia 2010 r. został zawarty aneks nr 1 do umowy, w którym strony stwierdziły, że zadłużenie obejmuje kwotę 133 698,71 zł, należność główna w wysokości 133 324,63 zł miała być spłacona w 53 równych ratach, płatnych od lipca 2011 r. Następną ugodę określającą warunki spłaty kredytu zawarto w dniu 27 września 2011 r. Zastrzeżono możliwość wypowiedzenia w terminie 30 dni, w przypadku braku zapłaty jednej raty oraz związanie pozostałymi postanowieniami umowy. Kolejna ugoda została zawarta w dniu 26 września 2012 r. nie uległy zmianie skutki niedokonania spłaty, wypowiedzenie miało być doręczone osobiście pozwanej, zachowanie terminu jednomiesięcznego terminu. Pismem z dnia 2 czerwca 2014 r. powódka powiadomiła pozwaną o niedopłacie która powinna być uzupełniona w terminie siedmiu dni od otrzymania pisma przez zapłatę kwoty 158,27 zł należności głównej, 1491,13 zł odsetek i 8,58 zł odsetek za nieterminową spłatę. Wskazał, że niedokonanie wpłaty w zakreślonym terminie spowoduje wypowiedzenie umowy z jego upływem, termin wynosi 30 dni, a zadłużenie obejmuje kwotę 120 692, 02 zł, 1491, 13 zł odsetek i 8,58 zł odsetek za nieterminową spłatę. Wywiązanie się z obowiązku zapłaty w tygodniowym terminie doprowadzi do utraty mocy wypowiedzenia. Pismo zostało doręczone pozwanej w dniu 9 czerwca 2014 r. Następnie pismem z dnia 28 października 2015 r. powódka wezwała pozwaną do zapłaty zadłużenia w terminie siedmiu dni, informując, że niedopełnienie tego obowiązku spowoduje wystąpienie do sądu z pozwem o zapłatę. Doręczenie nastąpiło w dniu 18 listopada 2015 r. W dniu 25 lipca 2016 r. powódka wystawiła wyciąg z ksiąg bankowych, z którego wynika,

że należność główna obejmuje kwotę 120 692,02 zł, odsetki umowne 37 394,69 zł, a opłaty 15 zł. Należne też były odsetki za opóźnienie od należności głównej od dnia 26 lipca 2016 r. Sąd Okręgowy stwierdził, że przesłanką roszczenia opartego na art. 75 ust. 1 pr. bank. było skuteczne wypowiedzenie umowy z zachowaniem 30 dniowego terminu. Wypowiedzenie zostało dokonane pismem z dnia 2 czerwca 2014 r., zatytułowanym „wezwanie do zapłaty i wypowiedzenie umowy”. Jednak wypowiedzenie to było nieskuteczne, a roszczenie nie stało się wymagalne. Powódka nie podała w pozwie przyczyn domagania się zapłaty całej zaległości jednorazowo. Sąd uznał, że wypowiedzenie nie było skuteczne, z uwagi na połączenie w jednym piśmie wezwania do zapłaty i wypowiedzenia. Podzielił także zarzut pozwanej, że osoby, które podpisały pismo z dnia 2 czerwca 2014 r. nie miały umocowania do podejmowania czynności w imieniu powódki. Zaznaczył, że powództwo oparte było na twierdzeniu, że cały kredyt był wymagalny wobec wypowiedzenia, nie było podstawy do uwzględnienia roszczenia w odniesieniu do niespłaconych i wymagalnych rat, ponieważ wynikało ono z innych okoliczności faktycznych, nieobjętych powództwem.

Sąd Apelacyjny w (...) po rozpoznaniu sprawy na skutek apelacji powódki uchylił wyrok Sądu Okręgowego i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Stwierdził, że Sąd ten nie rozpoznał istoty sprawy i zostały wypełnione przesłanki przewidziane w art. 386 § 4 k.p.c., ponieważ nie wyjaśnił i pozostawił poza oceną okoliczności faktyczne stanowiące przesłanki zastosowania podstawy prawnej roszczenia. Prawdłowa była ocena wypowiedzenia umowy jako nieskutecznego, natomiast błędnie przyjął Sąd pierwszej instancji, że przesądziło to o niezasadności całego zgłoszonego roszczenia. Nietrafnie uznał, że art. 321 § 1 k.p.c. stał na przeszkodzie zasądzeniu niespłaconych i wymagalnych rat kredytu. Zaniechanie zatem ustalenia i oceny warunków stosunku prawnego łączącego strony oraz wyjaśnienia czy pozwana wykonała je należycie, jak również rozważenia skutków prawnych pozostałych czynności prawnych powódki, doprowadziło do nierozpoznania istoty sporu. Podkreślił, że roszczenie wynikało z umowy o kredyt, na co wskazywały dołączone do pozwu dokumenty. Pozwana przyznała, że takiej treści umowę zawarła, nie zaprzeczyła treści późniejszych porozumień co do warunków spłaty, kwestionowała skuteczność wypowiedzenia, przyznała, że od

2014 r. zaprzestała spłacania zadłużenia, co wskazuje na stan opóźnienia i upływ terminu do zapłaty rat zgodnie z harmonogramem. Obowiązkiem Sądu było wyjaśnienie, czy w tej sytuacji inne czynności powódki mogą być potraktowane jako stawiające zobowiązanie pozwanej w stan wymagalności, a jeżeli nie, to wyjaśnienia wymagała wysokość przeterminowanego zadłużenia.

Pozwana w zażaleniu zarzuciła naruszenie art. 386 § 4 w związku z art. 321 § 1 k.p.c. przez uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy, chociaż orzekał on w ramach podstawy faktycznej wskazanej przez powódkę, ponieważ był związany żądaniem pozwu i jego podstawą. Domagała się uchylenia zaskarżonego wyroku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpoznanie zażalenia na uchylenie wyroku sądu drugiej instancji polega na zbadaniu istnienia formalnych, procesowych podstaw wydania takiego orzeczenia zamiast merytorycznego zakończenia sprawy. Zakres kognicji Sądu Najwyższego nie obejmuje zatem oceny zasadności zgłoszonych roszczeń ani merytorycznego stanowiska sądu drugiej instancji, ani poprawności zastosowania przepisów postępowania, które nie odnoszą się do podstaw uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji wskazanych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Z uwagi na to, że podstawy te stanowią wyjątki od zasady merytorycznego zakończenia sprawy przez sąd drugiej instancji, podlegają ścisłej wykładni. Jeżeli podstawą uchylenia wyroku było nierozpoznanie istoty sprawy objęte art. 386 § 4 k.p.c., to Sąd Najwyższy kontroluje, czy sąd drugiej instancji prawidłowo pojmował i zastosował wskazane w tym przepisie przyczyny uzasadniające uchylenie orzeczenia sądu pierwszej instancji.

W wielu orzeczeniach Sąd Najwyższy wyjaśniał, że nierozpoznanie istoty sprawy, w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c., jest wadą rozstrzygnięcia polegającą na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy albo zaniechaniu zbadania przez sąd pierwszej instancji materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów stron z powodu bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie

(por. postanowienia z dnia 23 września 1998 r. II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22, z dnia 12 lutego 2002 r. I CKN 486/00, OSP 2003/3/36, z dnia 19 czerwca 2013 r., I CSK 156/13, niepubl.; z dnia 25 czerwca 2015 r., V CZ 35/15, niepubl. i z dnia 7 kwietnia 2016 r. II CZ 6/16, niepubl.). Nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi także w przypadku dokonania przez sąd pierwszej instancji oceny prawnej żądania bez ustalenia podstawy faktycznej, co wymagałoby poczynienia kluczowych ustaleń po raz pierwszy w instancji odwoławczej; w takiej sytuacji uzasadnione jest uchylenie orzeczenia ze względu na respektowanie uprawnień stron wynikających z zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, OSNC 2013, Nr 5, poz. 68, z dnia 6 czerwca 2014 r., I CZ 32/14, niepubl., z dnia 23 września 2016 r., II CZ 73/16, niepubl. i z dnia 24 stycznia 2017 r., V CZ 92/16, niepubl., z dnia 6 lutego 2018 r., IV CZ 109/17, niepubl.).

W niniejszej sprawie u podstaw wyroku sądu drugiej instancji legła ocena, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy, ponieważ niewłaściwie określił przedmiot sporu i wadliwie zinterpretował zasadę dyspozycyjności uprawnieniami procesowymi przez strony, wyrażoną w art. 321 § 1 k.p.c. Przedmiotem postępowania było żądanie powódki zapłaty przez pozwaną niespłaconej części pobranej przez nią pożyczki. Chodziło zatem o wymagalne zadłużenie tak związane z upływem terminu zapłaty poszczególnych rat, jak i tymi należnościami, które stały się wymagalne na skutek wypowiedzenia umowy, czyli całkowite rozliczenie zobowiązania pozwanej. Nie było podstaw do uznania, że związane roszczeniem powódki uniemożliwiało Sądowi, w przypadku stwierdzenia bezskuteczności wypowiedzenia, dokonanie oceny roszczenia w zakresie niespłaconych, wymagalnych kwot, na obowiązek zapłaty których wypowiedzenie umowy nie miało wpływu. Odmienne interpretacja art. 321 § 1 k.p.c. była błędna. Trafnie Sąd Apelacyjny uznał, że odmowa oceny roszczenia prowadziła do nierozpoznania istoty sprawy i wypełniła przesłankę uchylenia wyroku oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, wskazaną w art. 386 § 4 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

